ప్రణాళికల లక్ష్యాలు

స్వాతంత్ర్యానంతరం ఆర్థిక ప్రణాళికల ద్వారా మనం ఎదుర్కొంటున్న అనేక సమస్యలకు పరిష్కార మార్గంగా భావించారు. దేశీయ పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ప్రణాళికా లక్ష్యాలను నిర్ణయించుకోవడం జరిగింది. ప్రణాళికా సంఘ అభిప్రాయం ప్రకారం భారతదేశంలోని పంచవర్ష ప్రణాళికల ప్రధాన లక్ష్యాలను వృద్ధి, ఆధునీకరణ, స్వయం సమృద్ధి, సాంఘిక న్యాయం మొదలైన అంశాలుగా విభజించవచ్చు.

ప్రణాళికల లక్ష్యాలు:

1. జాతీయ, తలసరి ఆదాయాల్లో పెరుగుదల ద్వారా గరిష్ట వృద్ధిరేటు సాధించడం
2. ఆర్థికాభివృద్ధికి ఆటంకంగా ఉన్న పేదరిక విషయాలను అధిగమించడం
3. వివిధ రంగాల్లో పెరుగుదల రేటు కొనసాగించడం ద్వారా స్వయంసమృద్ధి సాధించడం
4. ప్రాంతీయ, ఆదాయ అసమానతలు తగ్గించడం
5. ఉపాధి అవకాశాలు పెంపొందించడం
6. ఆధునీకరణ
7. సాంఘిక న్యాయం, సమానత్వం సాధించడం

ప్రణాళికల ద్వారా సాధించిన ప్రగతి:

స్వాతంత్ర్యానంతరం మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థను అనుసరిస్తూ ప్రణాళికల ద్వారా గణనీయమైన ఆర్థికాభివృద్ధి భారత్ సాధించగలిగింది. ఇప్పటికి 10 ప్రణాళికలు అమలుపరచి 11వ ప్రణాళికలో ఉన్నాం.

1. జాతీయాదాయం, తలసరి ఆదాయంలో పెరుగుదల ప్రణాళికల్లో ముఖ్య ఉద్దేశంగా పేర్కొనడం జరిగింది. జాతీయాదాయం ప్రస్తుత ధరల్లో 1950-51లో రూ. 9719 కోట్ల నుంచి 2008-09లో రూ. 52,28,650 కోట్లకు పెరిగింది. తలసరి నికర జాతీయోత్పత్తి స్థిర ధరల వద్ద 1950-51లో రూ. 5708 నుంచి 2008-09 నాటికి రూ. 31,821కు పెరిగింది.
2. గడచిన 59 సంవత్సరాల కాలంలో వ్యవసాయ రంగంపై ప్రతి ప్రణాళికలో సగటున 23 నుంచి 24 శాతం వరకు ప్రభుత్వాలు కేటాయింపులు చేశాయి. 1950-51లో ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తి 50 మిలియన్ టన్నుల నుంచి 2008-09లో 233.9 మిలియన్ టన్నులకు పెరిగింది. ఉత్పాదకత హెక్టారుకు 522 కేజీల నుంచి 1700 కేజీలకు పెరిగింది. వ్యవసాయ రంగంలో నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం ప్రవేశపెట్టినందువల్ల గణనీయమైన ప్రగతి సాధ్యమైంది.
3. స్థూల జాతీయోత్పత్తిలో పొదుపు, పెట్టుబడులు గణనీయంగా పెరిగాయి. 1950-51 పొదుపు రేటు జీడీపీలో 8.7 శాతం కాగా 2008-09లో 32.5 శాతానికి పెరిగింది. పెట్టుబడి రేటు 1950-51లో జీడీపీలో 8.4 శాతం నుంచి 2008-09లో 34.9 శాతానికి పెరిగింది.
4. 1951 తర్వాత ప్రభుత్వం ఎక్కువగా భారీ, మౌలిక పరిశ్రమలపై ఎక్కువగా పెట్టుబడి పెట్టింది. పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి పెరిగింది. ఆటోమొబైల్స్, రబ్బర్, ప్లాస్టిక్ ఉత్పత్తులు, కలప ఉత్పత్తులు, రసాయన పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి. సూక్ష్మ, చిన్న, మధ్యతరహా సంస్థలు మొత్తం తయారీ ఉత్పత్తిలో 45 శాతం వాటాను కలిగి ఉండి స్థూల దేశీయోత్పత్తిలో 8 శాతం వాటాను కలిగి ఉండే స్థాయికి అభివృద్ధి చెందాయి.
5. ప్రణాళికా యుగంలో జాతీయాదాయంలో వ్యవసాయ రంగ వాటా తగ్గుతూ ద్వితీయ, తృతీయ రంగాల వాటా పెరిగింది. ప్రస్తుతం 2008-09లో జాతీయాదాయంలో సేవా రంగం (తృతీయ రంగం) వాటా 57 శాతంగా ఉండటాన్ని బట్టి భారత్ అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థగా రూపాంతరం చెందిందని చెప్పవచ్చు.
6. ప్రణాళికా యుగంలో మౌలిక సౌకర్యాలు అభివృద్ధి సాధించాయి. రవాణా, సమాచార సౌకర్యాలు, విద్యుత్ ఉత్పాదన సామర్థ్యం పెరిగింది. సాంఘిక అవస్థాపనలైన విద్య, ఆరోగ్య సౌకర్యాలు విస్తరించాయి. నీటిపారుదల సౌకర్యాలు గల భూమి 1950-51లో 2 కోట్ల హెక్టార్లు కాగా ప్రస్తుతం 9 కోట్ల హెక్టార్లకు పైగా పెరిగింది.
7. ప్రణాళికా యుగంలో పేదరిక నిర్మూలనకు ప్రభుత్వం అమలు పరిచిన వివిధ కార్యక్రమాల వల్ల దారిద్ర్య రేఖ దిగువన నివసించే జనాభా తగ్గింది. 2004-05లో NSSO అంచనా ప్రకారం 23.8 శాతం ప్రజలు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో, 25.7 శాతం ప్రజలు పట్టణ ప్రాంతాల్లో, దేశంలో 27.5 శాతం ప్రజలు పేదరికంలో ఉన్నారు.

ప్రణాళికలు.. విజయాలు, వైఫల్యాలు

సాధించిన పురోగతిని అంచనావేసేందుకు ప్రణాళిక లక్ష్యాలను ప్రాతిపదికగా తీసుకుంటారు. వీటిలో మూడు ఆర్థిక ఉద్దేశాలను మన ప్రణాళికలు దాదాపు సంతృప్తికరంగా సాధించాయని చెప్పవచ్చు. బ్రిటిష్ కాలంలో 1.2 శాతం వృద్ధి రేటున్న భారత్‌ను చలనాత్మక, ఆధునిక, పారిశ్రామికీకరణ చెందిన స్వావలంబన గల ఆర్థిక వ్యవస్థగా రూపొందించారు. మనం ఆహార ధాన్యాలలో స్వయం సమృద్ధిని సాధించాం.

1951లో 50 మిలియన్ టన్నులు, 1999లో 203 మిలియన్ టన్నుల ఆహార ధాన్యాల దిగుబడిని సాధించాం. వృద్ధిరేటు 1970 వరకు (ఒకటి నుంచి నాలుగో ప్రణాళిక వరకు) 1/2 శాతం. దీనిని రాజ్‌కృష్ణ అనే ఆర్థిక వేత్త వ్యంగ్యంగా ''హిందూ వృద్ధిరేటు''గా పేర్కొన్నాడు. కానీ ఐదో ప్రణాళిక నుంచి ఇప్పటివరకు ప్రణాళికల సగటు కార్మిక వృద్ధిరేటు ఐదు శాతానికి తక్కువగా లేదు. 80లో సాధించిన 5.7 శాతం ఆర్థిక వృద్ధిరేటు 90 తర్వాత, ఎనిమిది, తొమ్మిదో ప్రణాళికలలో 6.1 శాతం సగటు వార్షికరేటుగా నమోదైంది. దీంతో భారత్ ప్రపంచంలో అతివేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న మొదటి 10 దేశాలలో చోటు సంపాదించింది.

లక్ష్యాలకు అనుగుణంగా లేకపోయినప్పటికీ, దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన నివసించే ప్రజల సంఖ్యలో తగ్గుదల కనిపించింది. 2000 చివరి నాటికి నాలుగు దశాబ్దాలతో పోల్చిచూస్తే, జనాభా పెరుగుదల రేటు రెండు శాతానికి తక్కువగా నమోదైంది. ఇలా నమోదవడం ఇదే మొదటిసారి. అక్షరాస్యత 52 శాతం నుంచి 65 శాతానికి (1991-2001) పెరిగింది.

ఇవి బలహీనతలు

- ప్రధాన మౌలిక రంగాలైన ఇనుము, ఉక్కు, విద్యుత్, రవాణా, ఎరువులు వంటి రంగాల ఉత్పాదకతలో ఆశించిన వృద్ధి రేటును సాధించలేకపోయాం. చైనా ఈ రంగాలలో గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించి వినియోగ వస్తువులను అతితక్కువ ధరలకే అందించగలుగుతోంది. మన ఉక్కు కర్మాగారాలు, విద్యుత్ ఉత్పత్తి కేంద్రాల సామర్థ్యం పెరగడానికి ఎంతో అవకాశముంది.
- సాధారణ ప్రజలు ఉపయోగించే ఆహార పదార్థాలు, వస్త్రాలు కూరగాయలు, కిరోసిన్, ఇతర వినియోగ వస్తువుల ధరలలో పెరుగుదల రేటు సంపన్న వర్గాలు వాడే విలాసవంతమైన వస్తువుల ధరల రేటు కన్నా ఎక్కువగా పెరిగింది. దీంతో జనాభాలో అట్టడుగున ఉన్న 20 శాతం మంది ఆర్థిక పరిస్థితులు దుర్భరమయ్యాయి. ఈ జనాభాకు పైన ఉన్న మరో 20 శాతం ప్రజల తలసరి ఆదాయంలో కూడా పెద్ద మార్పులేదు. 1950-51, 1973-74ల మధ్యకాలంలో తలసరి ఆదాయం వార్షిక పెరుగుదల రేటు 1.5 శాతంగా ఉంది. నాలుగో పంచవర్ష ప్రణాళిక నివేదిక ధనిక -పేద వర్గాల ఆదాయ వ్యత్యాసాలను తగ్గించడంలో మనం విఫలమయ్యామనే విషయాన్ని అంగీకరించింది.
- మన పరిశ్రమల్లో పనిచేస్తున్న వారి సంఖ్య ఇంకా తక్కువగానే ఉంది. వృత్తిపరంగా ఎక్కువ శాతం మంది వ్యవసాయరంగం పైనే ఆధారపడి ఉన్నారు. పరిశ్రమలవైపు భారత జనాభాను మళ్ళిస్తే, పరిశ్రమల ద్వారా లభించే అధిక వేతనాల వల్ల వినియోగశక్తి పెరిగి, అధిక పెట్టుబడులతో ఆర్థికవ్యవస్థకు పరిపుష్టి సాధ్యమవుతుంది.
- మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థ నేపథ్యంలో త్వరితగతిన ఆర్థికవ్యవస్థ పెరుగుదలరేటు మహలనోబిస్ వ్యూహం ప్రాతిపదికన ఏ విధంగా సాధించాలన్న అంశాలలో ప్రణాళిక రచయితల్లో భావ సారూప్యం లోపించింది. పారిశ్రామికీకరణకు సంబంధించి దశలవారీ పెట్టుబడులకు చెందిన కొన్ని అంశాలను విస్మరించారు. 60లో పూర్తికావలసిన భూసంస్కరణలు నేటికీ అసంపూర్తిగా ఉన్నాయి.
- మన ప్రణాళిక వ్యవస్థ ధనిక వర్గాలకే మేలు చేసింది. ప్రధానాంశాలు అయిన సామాజిక న్యాయంతో కూడిన ప్రగతిరేటు, అట్టడుగు వర్గాల అభివృద్ధి విషయాల్లో 60 ఏళ్ల మన శ్రమ ఇంకా ఆశించిన ఫలితాలు ఇవ్వలేదనే చెప్పాలి.

పేదరిక నిర్మూలనలో వైఫల్యం

ఇందిరాగాంధి నాలుగో పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఇచ్చిన 'గరీబీ హఠావో' నినాదానికి తర్వాతి కాలంలో సమర్థవంతమైన విధానాలు తోడై ఉంటే ఈ నాటికి దేశంలో పేదరికం సంతృప్తి స్థాయిలో తగ్గి ఉండేది. 1973-74లో 55 శాతం (ప్రొఫెసర్ లక్డావాలా నివేదిక), 1993-94లో 36 శాతం, 2004-05 నాటికి 27.5 శాతం (ప్లానింగ్ కమిషన్ అంచనా) దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన ఉన్న జనాభాగా పేర్కొన్నారు.

ఆర్థికశక్తి వికేంద్రీకరణ-నల్లధనం వెలికితీతలో వైఫల్యం

పారిశ్రామిక శక్తి, సంపద కొద్దిమంది చేతిలో కేంద్రీకరణ కాకుండా ఉండేందుకు గత 50 ఏళ్లలో ప్రభుత్వం అనుసరించిన విధానాలు ఫలితాలివ్వలేదు. ఇందుకోసం ప్రభుత్వం అనుసరించిన ఫిస్కల్ విధానాలు, పురోగామి పన్నుల విధానం, (Progressive Taxation) ప్రభావం అంతంత మాత్రమే.

అయితే నల్లధనం ఎక్కువగా ధనికవర్గాలు కొనే విలాస వస్తువులైన కార్లు, మోటారుసైకిళ్ళు, ఖరీదైన గృహాలు, అర్బన్ సదుపాయాల ఉత్పత్తులపై ఖర్చు జరిగి కొంతమేరకు సాధించిన మన పారిశ్రామిక స్వరూపాలు నిలబడడానికి దోహదం చేసాయి. కానీ దీనిని మనం నిజమైన ప్రగతిగా చెప్పుకోలేం.

అభివృద్ధి వ్యూహంలో మార్పు

కొత్త మిలీనియం ప్రారంభంతో భారత ప్రణాళికా వ్యూహాల్లో గణనీయమైన మార్పులు చోటుచేసుకోనున్నాయి. ''రిసోర్స్'' కోణం నుంచి కాక 'రిఫార్మ్' దృక్పథం ద్వారా దేశ ప్రణాళికలు రూపొందించాలని భావించారు.

ప్రభుత్వ పాత్రను కొన్ని కీలక, మౌలిక రంగాల అభివృద్ధికి పరిమితం చేసి ప్రైవేటు రంగానికి పెద్దపీట వేసి ఆర్థికవృద్ధి వ్యూహాలను అమలు

చేయడం పదో ప్రణాళికలో కనిపించింది. గ్రామీణ మౌలిక సదుపాయాలైన రోడ్ల విస్తరణ, కమ్యూనికేషన్ల మీద ప్రభుత్వం దృష్టి కేంద్రీకరించింది. అయితే ప్రభుత్వం ప్రజలకు అందాల్సిన సేవల విషయంలో పారదర్శకత, బాధ్యత విస్మరించలేదు. ప్రైవేటు సంస్థలు ఉత్పత్తి చేసే వినియోగ వస్తువుల విషయంలో ప్రభుత్వం తన నియంత్రణ అధికారాలు కొనసాగిస్తోంది.

మన ప్రణాళిక వ్యూహాలు బలమైనవి అయినప్పటికీ ఆచరణకు – విధానాలకు అంతరాలు ఏర్పడుతున్నాయి. వీటిని త్వరితగతిన సవరించాల్సిన బాధ్యతను గుర్తుచేస్తున్నాయి.

పంచవర్ష ప్రణాళికల్లో అభివృద్ధి వ్యయాలు

(రూ।। కోట్లలో)

	వివరాలు	I-Plan (1951-56)	II-Plan (1956-61)	III-Plan (1961-66)	Annual Plans (1966-69)	IV-Plan (1969-74)	V-Plan (1974-79)	VI-Plan (1980-84)	VII-Plan (1985-90)	VIII-Plan (1992-97)	IX-Plan (1997-2002)	X-Plan (2002-07)
1.	వ్యవసాయం, గ్రామీణాభివృద్ధి	290 (14.8)	549 (11.7)	1089 (12.7)	1107 (16.7)	2320 (14.7)	15201 (12.3)	15201 (13.9)	28040 (12.8)	56892 (13.1)	126204 13.4	180861 (11.8)
2.	ఇరిగేషన్, వరదల నియంత్రణ	434 (22.2)	430 (9.2)	665 (7.8)	471 (7.1)	1354 8.6	10930 (10.0)	10930 (10.0)	16590 (7.6)	39275 (9.04)	69830 (7.4)	103315 (6.7)
3.	ఎనర్జీ (ఇంధనం)	149 (7.6)	452 (9.7)	1252 (14.6)	1212 (18.3)	2932 (18.6)	30751 (28.1)	30751 (28.1)	61689 (28.2)	115561 (26.6)	219243 (23.3)	403927 (26.4)
4.	చిన్న తరహా, కుటీర పరిశ్రమలు	42 (2.1)	187 (4.0)	241 (2.8)	126 (1.9)	243 (1.5)	1945 (1.8)	1945 (1.8)	3249 (1.5)	6334 (1.5)	8089 (0.94)	NA
5.	పరిశ్రమలు, ఖనిజాలు	55 (2.8)	938 (20.1)	1726 (20.1)	1510 (22.8)	2864 (18.2)	15002 (13.7)	15002 (13.7)	25971 (13.4)	40588 (9.34)	57059 (6.6)	58939 (3.8)
6.	రవాణా, కమ్యూనికేషన్లు	518 (26.4)	1261 (27.0)	2112 (24.6)	1222 (18.5)	3080 (19.5)	17673 (16.2)	17673 (16.2)	37974 (13.5)	81036 (18.7)	236085 (27.1)	324941 (21.2)
7.	ఇతర రంగాలు	472 (24.1)	855 (18.3)	1492 (17.4)	977 (14.1)	2986 (18.9)	17790 (16.3)	17790 (16.3)	3763 (1.7)	81694 (18.8)	142690 (16.6)	453652 (29.7)

గమనిక: ఇతర రంగాల్లో సామాజిక సేవల రంగం, సైన్స్ అండ్ టెక్నాలజీ ఉన్నాయి. బ్రాకెట్లలోని సంఖ్యలు ప్రణాళికా మొత్తం వ్యయంలో శాతాలు.
మూలం: భారత ప్రభుత్వ ఎకనామిక్ సర్వే, వివిధ డాక్యుమెంట్ల నుంచి సేకరించినవి.